

Mål C-682/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

15 november 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Curtea de Apel Cluj (Rumänien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

25 oktober 2023

Klagande:

E. B.SP. Z. O. O.

Motpart:

K. P.SP. Z. O. O.

Saken i det nationella målet

Överklagande till den hänskjutande domstolen, Curtea de Apel Cluj (Appellationsdomstolen i Cluj, Rumänien), av den dom varigenom Tribunalul Specializat Cluj (Specialdomstolen i Cluj, Rumänien) biföll invändningen om de rumänska domstolarnas bristande behörighet i en tvist avseende utomobligatoriskt och avtalsrättsligt skadeståndsansvar mellan två polska bolag.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande har framställts med stöd av artikel 267 FEUF och avser tolkningen av artikel 25 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallad förordning nr 1215/2012).

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Kan artikel 25 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 [av den 12 december 2012] om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område tolkas så, att den ger förvärvaren av en fordran som grundar sig på ett entreprenadavtal rätt att, gentemot den ursprungliga avtalsparten, åberopa den prorogationsklausul som är införd i nämnda avtal när överlåtelseavtalet, i enlighet med den nationella lagstiftning som är tillämplig på sakfrågan i målet, inneburit en överföring av fordran och dess accessoriska rättigheter, men inte av de skyldigheter som följer av det ursprungliga avtalet?
2. Är det i ett fall som det ovannämnda av betydelse för fastställandet av vilken domstol som är behörig att den part som har ingått prorogationsklausulen, mot vilken talan har väckts, framställer invändning? Krävs det att denna part ger ett nytt samtycke innan eller i samband med att talan väcks för att förvärvaren, som är tredje part i förhållande till det ursprungliga avtalet, ska kunna åberopa prorogationsklausulen?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Artikel 267 FEUF

Artiklarna 25 och 7.2 i förordning nr 1215/2012

Dom av den 7 februari 2013, Refcomp SpA (C-543/10, EU:C:2013:62)

Dom av den 21 maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335)

Dom av den 28 juni 2017, Leventis och eVafias (C-436/16, EU:C:2017:497)

Dom av den 18 november 2020, DelayFix (C-519/19, EU:C:2020:933)

Anförda nationella bestämmelser

Artiklarna 361–363, 415, 416, 471, 472, 509 och 647 i den polska civillagen. Enligt artikel 509.2 i den polska civillagen ”övertar förvärvaren tillsammans med fordran de därtill hörande rättigheterna, däribland fordran för dröjsmålsränta”.

Artikel 1.068.1 i Codul român de procedură civilă (den rumänska civilprocesslagen), där det stadgas följande: ”När det gäller kapitalkrav kan parterna ingå avtal om vilken domstol som ska vara behörig att avgöra en tvist som redan har uppkommit eller som kan komma att uppkomma till följd av ett rättsförhållande av gränsöverskridande karaktär. Avtalet kan ingås skriftligt, med telegram, telex, telefax eller alla andra kommunikationsmedel med vilka det kan

framställas skriftligt bevis. Denna domstol har exklusiv behörighet om parterna inte har träffat avtal om annat.”

Artikel 1.071 i Codul român de procedură civilă (den rumänska civilprocesslagen), där det fastställs följande: ”1) Den domstol som handlägger målet prövar ex officio om domstolen i överensstämmelse med de nationella behörighetsbestämmelserna är behörig att pröva talan i sak när det gäller internationella förhållanden. Om domstolen slår fast att varken den berörda domstolen eller en annan rumänsk domstol är behörig, ska domstolen avvisa talan, eftersom den inte omfattas av de rumänska domstolarnas behörighet. Detta påverkar dock inte tillämpningen av artikel 1.070. Domstolens beslut får överklagas till högre instans. 2) De rumänska domstolarnas bristande behörighet kan åberopas oavsett skede i målet, även direkt i samband med överklagande. Artikel 1.067 är alltså tillämplig.”

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Den 21 december 2021 väckte E. B.SP. Z. O. O., som är en polsk juridisk person (nedan kallat E. B.SP.), talan vid Tribunalul Specializat Cluj mot K. P.SP. Z. O. O., som är en polsk juridisk person (nedan kallat K. P.SP.), och yrkade att K. P.SP. skulle förpliktas att betala 14 092 308 polska zloty (PLN) i skadestånd, med tillägg av dröjsmålsränta och andra kostnader för indrivning av nämnda belopp. E. B.SP. åberopade K. P.SP.:s utomobligatoriska och avtalsrättsliga skadeståndsansvar.
- 2 Närmare bestämt ingick E. B.SP. den 24 mars 2017 ett entreprenadavtal med E.PL., som är en polsk juridisk person, angående iordningsställande av en tomt i Polen för byggnation av en trävarufabrik. Den 24 juli 2017 ingick E. B.SP. ett avtal med E.PL. om de huvudsakliga arbetena i samband med byggnationen av nämnda fabrik i Polen. Den 4 mars 2017 ingick E.PL. ett underentreprenadavtal med E. S. A., som är en rumänsk juridisk person. Den 10 juli 2017 ingick E. S. A. ett efterföljande underentreprenadavtal med K. P.SP., som är en polsk juridisk person. Samtliga nämnda avtal omfattades enligt sina avtalsvillkor av den polska lagstiftningen.
- 3 E. S. A. överlät genom avtal av den 16 december 2021 till E. B.SP. en skadeståndsfordran på 14 050 878,35 PLN, som E. S. A. hävdade att det hade gentemot K. P.SP. på grundval av den skada som påstods ha uppkommit till följd av att K. P.SP. inte hade uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med underentreprenadavtalet av den 10 juli 2017.
- 4 Till stöd för sitt anspråk åberopade E. B.SP. både K. P.SP.:s utomobligatoriska skadeståndsansvar (artiklarna 415 och 416, jämförda med artiklarna 361–363, i den polska civillagen) och dess avtalsrättsliga skadeståndsansvar (artiklarna 471 och 472, jämförda med artiklarna 647 och 361–363, i den polska civillagen). I syfte att bekräfta Tribunalul Specializat Cluj:s behörighet gjorde E. B.SP. gällande

prorogationsklausulen i det underentreprenadavtal som E. S. A. hade ingått med K. P.SP. den 10 juli 2017. Enligt denna klausul skulle ”eventuella tvister avgöras av domstolen inom den domkrets där avtalsparten har sitt säte”. E. B.SP. hävdade att bolaget enligt den nationella lagstiftning som var tillämplig på sakfrågan i målet, det vill säga artikel 509.2 i den polska civillagen, utöver fordran även hade övertagit de därtill hörande accessoriska rättigheterna. Vidare hänvisade E. B.SP. till artikel 25 i förordning nr 1215/2012.

- 5 I sitt svaromål framställde K. P.SP. invändning om de rumänska domstolarnas bristande behörighet. K. P.SP. gjorde gällande följande: (a) Vad gäller anspråk som grundade sig på utomobligatoriskt skadeståndsansvar var artikel 7.2 i förordning nr 1215/2012 tillämplig (K. P.SP. anförde att den skadegörande handling som bolaget tillskrevs hade inträffat i Polen, med den följden att de polska domstolarna var behöriga att pröva talan). (b) Vad gäller anspråk som grundade sig på avtalsrättsligt skadeståndsansvar var E. B.SP. tredje part i förhållande till det avtal där prorogationsklausulen var införd. E. B.SP. hade därmed i sin ställning som förvärvare ingen rätt att åberopa denna klausul.
- 6 Tribunalul Specializat Cluj biföll genom dom av den 19 december 2022 K. P.SP.:s invändning om de rumänska domstolarnas bristande behörighet och avvisade talan, eftersom den inte omfattades av de rumänska domstolarnas behörighet.
- 7 Den 11 april 2023 ingav E. B.SP. överklagande av nämnda dom till Curtea de Apel Cluj.

Parternas huvudargument

- 8 E. B.SP. har anført att när det gäller ett avtal om överlåtelse av fordran övertar förvärvaren enligt artikel 509.2 i den polska civillagen tillsammans med fordran de därtill hörande rättigheterna, däribland fordran för dröjsmålsränta. E. B.SP. har vidare påpekat att överlåtelsen av fordran innebär en överföring av äganderätten till fordran på förvärvaren/köparen, men inte att överlåtarens skyldigheter gentemot den gäldenär som omfattas av överlåtelsen överförs. E. B.SP. har dessutom påpekat att enligt praxis från den polska högsta domstolen överförs tillsammans med fordran även de därtill hörande rättigheterna, däribland möjligheten att väcka talan vid en domstol som har angetts i en prorogationsklausul.
- 9 E. B.SP. har hänvisat till principerna i EU-domstolens praxis om tolkningen av artikel 25 i förordning nr 1215/2012, det vill säga domen i mål C-543/10, i mål C-352/13, i mål C-519/19 och i mål C-436/16. E. B.SP. har vidare anført att syftet med en prorogationsklausul är att, genom en frivillig uppgörelse mellan parterna, fastställa vilken domstol som är behörig att pröva en talan som redan har väckts eller som kan komma att väckas. De kriterier som EU-domstolen har slagit fast i sin praxis med avseende på den bedömning som en nationell domstol ska göra för att avgöra om en prorogationsklausul är tillämplig är alternativa, i och med att de

utgörs av en tredje parts samtycke eller övertagande av en ursprunglig avtalsparts rättigheter och skyldigheter.

- 10 E. B.SP. är av den uppfattningen att en tredje parts godkännande av en prorogationsklausul, oberoende av när denna tredje part ger sitt samtycke, är tillräckligt för att denna klausul ska ha rättsverkningar. Således är det inte nödvändigt att avtalsparten ger ett nytt samtycke, eftersom denna part är bunden av denna klausul från och med tidpunkten för dess godkännande. Den nationella domstolen är därför inte längre skyldig att undersöka om den tredje parten har övertagit den ursprungliga avtalspartens rättigheter och skyldigheter, eftersom denna undersökning krävs som ett alternativt andrahandskriterium för att pröva om prorogationsklausulens har rättsverkningar.
- 11 E. B.SP. har även påpekat att de faktiska omständigheter som låg till grund för domen i mål C-543/10, i mål C-352/13 och i mål C-519/19 skiljer sig från dem som är aktuella i det nationella målet. I nämnda mål väckte en tredje part talan mot en avtalspart på grundval av de allmänna behörighetsbestämmelserna och det var avtalsparten i det avtal där en prorogationsklausul var införd som åberopade denna klausul gentemot den tredje parten. På motsvarande sätt väckte en part som hade ingått en prorogationsklausul den talan som gav upphov till mål C-436/16 mot en tredje part vid en domstol som var fastställd efter andra regler än artikel 25 i förordning nr 1215/2012 och denna tredje part, som inte hade någon koppling till klausulen, åberopade den för att ifrågasätta behörigheten av den domstol vid vilken talan väcktes. Till skillnad från de ovanstående fallen har E. B.SP. i det nationella målet ställning som förvärvare av en fordran som härrör från det underentreprenadavtal där prorogationsklausulen är införd. Mot denna bakgrund har E. B.SP. rätt att åberopa denna klausul för att väcka talan vid den domstol som parterna valde i det ursprungliga avtalet.
- 12 E. B.SP. har betonat att en tredje parts övertagande av en ursprunglig avtalsparts rättigheter och skyldigheter äger relevans som ett andrahandsvillkor för att en prorogationsklausul ska vara tillämplig när motparten, som har ingått klausulen, åberopar den gentemot denna tredje part. Det är således nödvändigt att bringa klarhet i frågan huruvida denna tredje part är bunden av prorogationsklausulen. I det nationella målet är det inte skyldigheten att iaktta den prorogationsklausul som har gjorts gällande gentemot den tredje parten, utan i stället den tredje parten som har använt sin rätt att åberopa denna klausul i överensstämmelse med rättsverkningarna av överlåtelsen av fordran enligt den nationella lagstiftning som är tillämplig på sakfrågan i målet.
- 13 Avslutningsvis har E. B.SP. gjort gällande att hela EU-domstolens praxis om tolkningen av artikel 25 i förordning nr 1215/2012 på området för konossement (71/83, C-159/97 och C-387/98), försäkringsavtal (C-201/82) och bolagsavtal (C-214/89) ger stöd åt ståndpunkten att en prorogationsklausul även kan göras gällande gentemot en tredje part som övertar rättigheterna och skyldigheterna för en part i denna klausul. Likaledes kan en person som inte är part i ett avtal och som förvärvar de därtill hörande rättigheterna åberopa den prorogationsklausul

som är införd i avtalet. Vidare är det samtycke som motparten ger vid tidpunkten för ingående av avtalet tillräckligt, förutsatt att det är klart uttryckt i avtalsvillkoren.

- 14 E. B.SP. har överlåtit åt den hänskjutande domstolen att besluta om huruvida förhandsavgörande ska inhämtas från EU-domstolen i enlighet med artikel 267 FEUF. E. B.SP. anser under alla omständigheter att begäran om förhandsavgörande är relevant.
- 15 K. P.SP. har intagit en diametralt motsatt processuell ståndpunkt i förhållande till E. B.SP.:s och fokuserar huvudsakligen på en tolkning av artikel 25 i förordning nr 1215/2012 mot bakgrund av principen om partsautonomin och prorogationsklausulens icke-överlåtbara (*intuitu personae*) karaktär.
- 16 Enligt K. P.SP.:s uppfattning kan en prorogationsklausul enbart medföra rättsverkningar mellan avtalsparterna och inte för en tredje part. Denna slutsats baseras på denna klausuls icke-överlåtbara (*intuitu personae*) karaktär och som är resultatet av förhandlingar mellan parterna och strikt gäller den avtalspart som den aktuella klausulen har ingåtts med. Eftersom det materiella villkoret för giltigheten av en prorogationsklausul enligt artikel 25 i förordning nr 1215/2012 är den uttryckliga uppgiften om det rättsförhållande som kan ge upphov till den tvist som ska lösas av den valda domstolen, ska det alltid finnas en prorogationsklausul mellan parterna i tvisten. Denna klausul är självständig och ska bedömas separat från det underliggande avtalet. Ett argument till stöd för detta resonemang är att de prorogationsklausuler som avses i artikel 25 i förordning nr 1215/2012 enligt samma förordning ska behandlas som särskilda avtal, oberoende av de nationella lagar som omfattar parternas skyldigheter.
- 17 K. P.SP. har även betonat att artikel 25 är baserad på principen om partsautonomin, som fastställs i skäl 19 i förordning nr 1215/2012. K. P.SP. har anfört att i kraft av denna princip kan en tredje part inte göra gällande en prorogationsklausul gentemot den som har ingått denna klausul, eftersom den sistnämndes samtycke till denna klausul har getts i förhållande till det rättsförhållande som har inrättats med dennes avtalspart och är begränsat till dennes rättsförhållande med sin avtalspart och inte gäller för tredje parter som har övertagit rättigheter som härrör från det ursprungliga avtalet.
- 18 Avslutningsvis har K. P.SP. gjort gällande att artikel 25 i förordning nr 1215/2012 utgör ett undantag och därför ska tolkas och tillämpas restriktivt. Det fall som avses i denna artikel går ut på att det finns ett avtal mellan parterna om att en domstol i en medlemsstat är behörig att pröva en tvist i samband med ett visst rättsförhållande. Det är därför nödvändigt att prorogationsklausulen har ingåtts av parterna i tvisten.
- 19 K. P.SP. har i första hand motsatt sig att det ska inhämtas förhandsavgörande från EU-domstolen. I andra hand har K. P.SP. formulerat fyra frågor som i stora drag visar att det finns ett behov att tolka artikel 25 i förordning nr 1215/2012.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 20 Den hänskjutande domstolen konstaterar att de båda alternativa tolkningar som parterna i det nationella målet har gjort av artikel 25 i förordning nr 1215/2012 är sannolika för det specifika fall att den tredje part som åberopar prorogationsklausulen är förvärvaren av fordringar som härrör från det avtal där denna klausul är införd, samtidigt som förvärvaren enligt den valda nationella lagstiftningen – *lex causae*, i förevarande fall den polska lagstiftningen – enbart övertar fordran och de därtill hörande accessoriska rättigheterna, men inte de skyldigheter som den ursprungliga avtalsparten är bunden av.
- 21 Närmare bestämt stöter den hänskjutande domstolen på svårigheter att tolka artikel 25 i förordning nr 1215/2012, eftersom den övertagande tredje parten i förevarande fall, även om denne inte fullt ut övertog alla den överlåtande avtalspartens rättigheter och skyldigheter, har åberopat prorogationsklausulen och därigenom gjort gällande en rätt gentemot den gäldenär som omfattas av överlåtelsen och som godkände denna klausul i samband med ingåendet av det ursprungliga avtalet.
- 22 Vad gäller det argument som E. B.SP. har framfört till stöd för att åberopa prorogationsklausulen – det vill säga att E. B.SP. enligt den nationella lagstiftning som är tillämplig på sakfrågan i målet även övertog de accessoriska rättigheterna till fordran – påpekar den hänskjutande domstolen att, även om de nationella bestämmelserna i princip kan vara tillämpliga på frågan huruvida rätten att i kraft av ett prorogationsklausul väcka talan vid en bestämd domstol kvalificeras som en accessorisk rättighet till den övertagna fordran, går det inte att blunda för att den prorogationsklausul som är införd i avtalet har gjorts gällande av förvärvaren vid utövande av en rättighet som enligt avtalet tillkommer överlåtaren, och inte i kraft av en skyldighet som förvärvaren ska uppfylla.
- 23 Vidare ska det enligt den hänskjutande domstolen konstateras att syftet med bestämmelsen om prorogationsklausulen i förordning nr 1215/2012 onekligen utgörs av principen om partsautonomin. Enligt denna princip ska företräde ges åt parternas uppgörelse om att en viss domstol är behörig att pröva redan uppkomna eller framtida tvister i anledning av ett bestämt rättsförhållande. I kraft av denna princip kan en prorogationsklausul endast ha rättsverkan mellan de parter som har samtyckt till att ingå klausulen. En tredje part tycks inte få kunna åberopa prorogationsklausulen, inte ens om denne skulle överta vissa fordringar som härrör från det underliggande avtalet, eftersom nämnda klausul enbart är bindande för de ursprungliga avtalsparterna. I detta sammanhang hänvisar den hänskjutande domstolen till EU-domstolens dom i mål C-436/16 (punkterna 35–37) och i mål C-519/19 (punkterna 42–44), där det påpekas att undersökningen avseende parternas samtycke till prorogationsklausulen ska röra båda parter i tvisten, det vill säga den part som åberopar klausulen och den part gentemot vilken klausulen åberopas. Vidare ska samtycket av den part som har ingått klausulen bedömas i förhållande till dennes motpart i tvisten.

- 24 Vad gäller EU-domstolens omfattande praxis om tolkningen av artikel 25 i förordning nr 1215/2012 inom vissa högt specialiserade områden såsom konossement (71/83, C-159/97 och C-387/98), försäkringsavtal (C-201/82) och bolag (C-214/89) betonar den hänskjutande domstolen att den gjorda tolkningen är begränsad till de områden som den avsåg.
- 25 Den hänskjutande domstolen påpekar att kriterierna i EU-domstolens praxis för att fastställa att en prorogationsklausul har rättsverkningar utarbetades i mål där denna klausul gjordes gällande gentemot en tredje part som inte hade ingått den och att det ansågs vara nödvändigt att undersöka om den berörda tredje parten hade gett sitt samtycke till denna klausul eller, i motsatt fall, om denna tredje part hade övertagit alla de berörda parternas rättigheter och skyldigheter och därigenom även åtagit sig skyldigheten att iaktta denna klausul (mål C-543/10, mål C-352/13 och mål C-519/19). Det är enbart i mål C-436/16 som prorogationsklausulen gjordes gällande av en tredje part. För att, i överensstämmelse med de kriterier som har utvecklats i EU-domstolens praxis, avgöra om denna klausul har rättsverkningar ska det emellertid beaktas att prorogationsklausulen inte har åberopats gentemot en tredje part i det nationella målet.
- 26 Den hänskjutande domstolen finner det därför vara angeläget att ställa en rad frågor för att få klarhet i (i) på vilket sätt artikel 25 i förordning nr 1215/2012 ska tolkas i förevarande fall, där prorogationsklausulen åberopas av en förvärvare som enligt ett avtal om överlåtelse av en fordran har övertagit rättigheter som härrör från det underliggande avtal där prorogationsklausulen är införd, (ii) och dessutom (a) huruvida den processuella ståndpunkten av den part som har ingått prorogationsklausulen är av betydelse för klausulens rättsverkningar, och (b) huruvida den part som har ingått prorogationsklausulen ska ge ett nytt samtycke för att den klausul som en tredje part åberopar kan ha rättsverkningar.
- 27 Den hänskjutande domstolen har att avgöra målet i sista instans och dess avgörande kommer att vara slutgiltigt.